

УДК УДК: 061.23(=161.2)(410)„202”:316.7

DOI <https://doi.org/10.15407/nte2025.02.092>

АВТОМОНОВ ОЛЕГ

аспірант 1-го року навчання Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України (Київ, Україна).

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0001-1064-3232>

AVTOMONOV OLEG

a postgraduate student of the 1st year study of M. Rylskyi Institute of Art Studies, Folkloristics and Ethnology of the National Academy of Sciences of Ukraine (Kyiv, Ukraine).

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0001-1064-3232>

Бібліографічний опис:

Автомонов, О. (2025) Волонтерський рух українців у Великій Британії: соціокультурні аспекти. *Народна творчість та етнологія*, 2 (406), 92–102.

Avtomonov, O. Volunteer Movement of Ukrainians in Great Britain: Social and Cultural Aspects. *Folk Art and Ethnology*, 2 (406), 92–102.

© Видавництво ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України, 2025. Опубліковано на умовах відкритого доступу за ліцензією CC BY-NC-ND (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>)

ВОЛОНТЕРСЬКИЙ РУХ УКРАЇНЦІВ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ: СОЦІОКУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ

Анотація / Abstract

Стаття присвячена українським переселенцям у Великій Британії і такому соціокультурному явищу, як волонтерство. У ній підкреслено суголосність безпрецедентно розвинутого національного волонтерського руху під час широкомасштабної фази нинішньої російсько-української війни з його зарубіжною складовою, зокрема, з формами організації діяльності українського волонтерства у Великій Британії. Проаналізовано та узагальнено прояви волонтерського руху серед українців, що проживають у Великій Британії, і навіть серед «п'ятої хвилі» еміграції українців за кордон, що сталася після початку широкомасштабного російського вторгнення. Також розкрито основні напрями діяльності волонтерських та благодійницьких організацій українців у Великобританії. Окреслено й основні напрями сучасного українського волонтерства в Сполученому Королівстві.

Окрему увагу приділено висвітленню тісної співпраці між українськими та британськими волонтерами-представниками різних національностей, культур і конфесій, що надає волонтерському рухові в цій країні очевидного міжнародного виміру. Наголошено на позитивній ролі самоорганізації українців у Великій Британії у волонтерській та благодійній організації. Зроблено узагальнюючі висновки, у яких окреслено певні риси сучасного українського волонтерства у Великій Британії.

Ключові слова: волонтерство, соціокультурні аспекти, Велика Британія, етноідентифікаційні практики, «п'ята хвиля» еміграції українців, самоорганізація переселенців.

The article is dedicated to Ukrainian immigrants in Great Britain and such a socio-cultural phenomenon as volunteering. The consonance of the unprecedentedly developed national volunteer movement during the large-scale phase of the

current Russian-Ukrainian war with its foreign component, in particular with the forms of organizing the Ukrainian volunteering in Great Britain, is emphasized. The manifestations of the volunteer movement among Ukrainians living in Great Britain, in particular among the «fifth wave» of Ukrainian emigration abroad, which has occurred after the start of the large-scale Russian invasion are analyzed and summarized in the article. The main areas of activity of volunteer and charitable organizations of Ukrainians in Great Britain are also revealed. The defining features of modern Ukrainian volunteering in the United Kingdom are also described.

Special attention is paid to highlighting the close cooperation between Ukrainian and British volunteers representing different nationalities, cultures and confessions, which gives the volunteer movement an obvious international dimension in this country. The positive role of self-organization of Ukrainians in Great Britain into volunteer and charitable organizations is emphasized. Generalizing conclusions are also made, outlining certain features of modern Ukrainian volunteering in Great Britain.

Keywords: volunteering, social and cultural aspects, Great Britain, ethno-identification practices, the «fifth wave» of Ukrainians' emigration, self-organization of migrants.

Вступ. 24 лютого 2022 року розпочалося широкомасштабне російське вторгнення в Україну із застосуванням регулярної армії та ракетно-бомбових ударів. Мільйони українців, переважно жінки та діти, були вимушені залишити Україну і з часом отримали статус тимчасового захисту в країнах Європи, США та в інших державах світу. Почалася «п'ята хвиля» еміграції українців у світ. За розрахунками Центру економічної стратегії, на кінець 2024 року за кордоном залишалося 5,2 млн українців [25]. Більшість із них отримала притулок у Німеччині та Польщі, утім, близько 300 тис. українців опинилося у Великій Британії.

Актуальність цього дослідження викликана тим, що тема волонтерства серед українських мігрантів у Великій Британії маловідома й потребує більш глибокого вивчення. Оскільки до 2022 року українська діаспора в цій країні нараховувала лише 30 тис. осіб [5], а наразі Велика Британія посідає четверте місце за чисельністю українських переселенців у Європі, то постала необхідність вивчення діяльності української діаспори у Великій Британії по-новому. На особливу увагу заслуговують етноідентифікаційні практики українців, адже однією з причин, яку фахівці називають серед іншого, заради чого українці будуть повертатися після війни, є збереження зв'язку з Україною, збереження національної ідентичності [26].

Однією з новітніх наймасовіших соціокультурних практик українців стало волон-

терство. Особливе значення має волонтерський рух за кордоном, який набув поширення в умовах відкритої російської агресії, починаючи з 2022 року, адже завдяки участі у волонтерській діяльності переселенці зберігають зв'язок із Батьківщиною, тому дослідження українського волонтерського руху у Великій Британії в розрізі національної ідентифікації в умовах війни є особливо актуальним.

Треба зазначити, що сучасна актуальність власне теми волонтерства й волонтерського руху зумовила увагу з боку науковців різних спеціальностей: етнологів, політологів, юристів, психологів, педагогів, економістів, істориків, культурологів та ін. Так, науковці Центру стратегічних досліджень Д. Горелов та О. Корнієвський підготували аналітичну доповідь на тему «Волонтерський рух: світовий досвід та українські громадянські практики» [2], О. Головка присвятила цій темі статтю «Волонтерство в Україні: історико-правовий аспект» [1], Ю. Крикун вивчала прояви звичаїв взаємодопомоги в умовах війни [4], а І. Чайка досліджувала сутність феномена волонтерства та особливості його функціонування в сучасній Україні [27]. Волонтерство також розглядається в експедиційних фольклорно-етнографічних матеріалах, зібраних науковцями ІМФЕ ім. М. Т. Рильського, як нова форма соціо-нормативної культури українців в умовах війни [3]. Тему волонтерства також вивчали й вивчають багато інших учених.

Важливими для висновків цього дослідження є статті «Сучасне волонтерство як традиційна практика української народної культури» В. Сушко, яка доходить висновку, що благодійність і взаємодопомога – це засадничий маркер в українській народній культурі [22], та «Вінниця як волонтерський хаб: самоорганізація громадян в умовах широкомасштабного вторгнення росіян» О. Таран, котра, узагальнюючи своє дослідження, зазначає, що причетність до справи захисту Батьківщини через волонтерство сприяє консолідації нації та частково – процесам самоідентифікації [23].

Надзвичайно важливою для аналізу є також інформація, викладена на сайтах і в соціальних мережах Посольства України у Великій Британії, організацій, проектів і волонтерів, а також журналістські репортажі в засобах масової інформації.

Мета дослідження – дослідити соціально-культурні аспекти волонтерського руху серед українців у Великій Британії.

Виклад основної частини. Українці у Великій Британії проявляють себе дуже організованими та креативними. Вони створюють волонтерські організації та програми, які допомагають іншим українцям переселитися до Великої Британії, не порушуючи законів, отримати соціальну допомогу, банківські послуги тощо.

Першим прикладом волонтерської організації, яка була створена українками «п'ятої хвилі» міграції, що опинилися у Великій Британії, є «Жінки борються за Україну» («Women Fight for Ukraine») [10]. Це українки, що проживають у Великій Британії, які об'єдналися з метою надання допомоги Україні та українській громаді у Сполученому Королівстві. У цій організації на постійній основі збирають кошти та гуманітарні вантажі й періодично проводять акції на підтримку України та проти країни-агресора. Скажімо, за 2024 рік їм вдалося зібрати 63 510 фунтів стерлінгів та відправити в Україну 2 тонни гуманітарних вантажів. Вони провели 13 тематичних заходів на підтримку нашої

держави й постійно проводять інформаційні кампанії в соціальних мережах задля привернення суспільної уваги до важливих тем, що стосуються України й війни [11].

Однією з таких волонтерських програм є і «Українська спільнота Великої Британії» («United Kingdom Ukrainian Community») [8]. Це інформаційний сайт, створений українцями для українців. «Ми допомагаємо всім, хто був змушений тимчасово виїхати до Великої Британії, знайти всю корисну інформацію в одному місці», – зазначається на сайті, що містить детальний посібник для українців, які прибувають до Великої Британії. Наприклад, на ньому можна знайти інформацію про те, як знайти спонсора (ідеться про спеціальний юридичний статус особи, що офіційно приймає переселенця з України в себе).

Доступна також інформація, як допомогти вивчити англійську мову, як знайти роботу, усе про транспорт, банківські послуги, як отримати соціальну підтримку від держави, відкрити бізнес, отримати доступ до освіти та системи охорони здоров'я і навіть де отримати психологічну допомогу. Він також містить конкретні послуги для тих, хто прибуває за схемою «Дім для України». Одним із розділів на сайті є повна інформація щодо повернення додому, який передбачає детальні інструкції, яким чином треба повідомити які служби і що зробити, аби після виїзду з Великої Британії українці не мали проблем згодом.

Подібними ініціативами опікується також «Український центр підтримки», створений за сприяння Союзу українців у Великій Британії (СУБ) та Української католицької церкви. Цей центр функціонує як ключовий інформаційний хаб, що забезпечує українців вичерпними відомостями про процес прибуття, влаштування та довгострокового перебування в країні. Він пропонує консультації для українців, їхніх спонсорів і партнерських організацій, надаючи детальні роз'яснення щодо процедур в'їзду, адаптації та перспектив розвитку у Великій Британії.

На онлайн-порталі Центру зібрано дані про організації, які надають допомогу українцям у цій країні, а також контакти для отримання консультацій, підтримки чи додаткової інформації [14].

Ще одним яскравим прикладом українського волонтерства є «Центр допомоги переселенцям» у Лондоні. Його заснували українки, що мешкають у Лондоні, Тетяна Гордієвич та Світлана Барабаш з метою сприяти новоприбулим українцям в отриманні допомоги одягом, побутовими речами та інформацією. Він функціонує у великому торговельному центрі «O2 Centre», де позначений двома українськими прапорами й табличкою англійською мовою. «Зранку, тільки почала відчиняти двері, підійшла жіночка з дитиною. Дитина обрала іграшки, а мама для неї вибрала одяг. Переважно приходять жінки з дітками. За день поки що приходить десь три сім'ї», – розповідає С. Барабаш [6].

Волонтерки Центру сортують принесений одяг, значну частину залишають, решту передають до інших благодійних організацій. Місцеві та українки, які давно живуть у Британії, приносять одяг, взуття, іграшки, засоби гігієни тощо. Окрім надання реальної допомоги, Центр став традиційним місцем зустрічі українців. Одні приносять речі, інші приходять допомагати або просто поговорити з кимось українською. Важливою є перспектива розширення сфери діяльності Центру: волонтерки планують не лише роздавати речі, але й організувати зустрічі та психологічну підтримку, адже розуміють виклики еміграції з власного досвіду. Громадяни Великої Британії також долучаються, приносячи гуманітарну допомогу та організовуючи благодійні ініціативи, як-от безкоштовні обіди чи курси англійської мови. «Я можу уявити себе без української спільноти. Я не та людина, яка прив'язується до чогось, але все одно ми по ментальності тяжіємо до своїх, які говорять зрозумілою мовою, бо ж перша перешкода – це мова. Коли приїжджаєш сюди без мови –

це дуже складно. Моїм дітям простіше, вони інтегровані в цю культуру інтернаціональну. Однак я така людина, яка ні до чого не прив'язується», – розповідає С. Барабаш [6].

Інший проект – «Українсько-британська єдність» («Ukraine UK Unity») був заснований українкою Іриною, яка вже 25 років прожила в Англії, та Керолайн – її подругою-англійкою. Разом вони вирішили зробити свій внесок у підтримку тих, хто змушений покидати Україну через війну. Жінки об'єднали зусилля, щоб започаткувати у Вокінгу активний волонтерський рух. Ця ініціатива підтримує як місцевих спонсорів, так і українців, які прибувають за візовими програмами «Дім для України» та сімейного возз'єднання. Волонтери, що входять до організації, – це люди різного етнічного походження й різних і культур, об'єднані спільною метою [9].

«Українсько-британська єдність» співпрацює з місцевою благодійною організацією «Маяк» («The Light house»), церквами та органами місцевої влади. На початку своєї діяльності організація зосередилася на доставці гуманітарної допомоги та необхідних речей до України. Крім того, вони сприяли встановленню контактів між українцями та британськими спонсорами, допомігши понад 50 українським сім'ям знайти британців, що їх прийняли, із запуском програми «Дім для України» [9].

Показовою є історія Центру гуманітарної допомоги Україні «Prosperity» [15]. Від невеликого кафе до ключового гуманітарного осередку в Лондоні: ресторан «Prosperity» у Твікенгемі кардинально змінив свою місію. Спочатку заклад славився смачною українською домашньою кухнею, але після початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну 24 лютого 2022 року власники Галина Косинська та Олександр Ярема вирішили закрити ресторан для відвідувачів і перетворити його на центр допомоги постраждалим від війни. Про це, зокрема, згадувалося у статті BBC від 9 березня 2022 року [29].

Нині «Prosperity» є одним із провідних пунктів збору гуманітарної допомоги для України в Південно-Східній Англії. Команда відданих волонтерів забезпечує доставку вантажів безпосередньо до українських міст, які найбільше потребують підтримки. Для прискорення надання відповідної допомоги на сторінці пожертв ресторану вказано перелік необхідних речей, складений на основі потреб партнерських складів в Україні. Завдяки донатам і підтримці спонсорів волонтери з Річмонда та Твікенгема збирають, пакують і відправляють тонни гуманітарної допомоги, зокрема павербанки, ковдри та обігрівачі. Ці речі стають життєво важливими, адже через посилені російські обстріли української інфраструктури багато міст залишилися без електрики, води та опалення, особливо в холодну пору року [15].

Привертає увагу той факт, що місцевий депутат від Твікенгема М. Вілсон (Munira Wilson) висловила підтримку гуманітарній діяльності «Prosperity». А щоденна робота волонтерів забезпечує регулярну доставку необхідних вантажів до України, зокрема до Києва, Львова, Тернополя, Стрия, Івано-Франківська та Бережан. Вражають масштаби проведеної роботи: станом на лютий 2024 року команда «Prosperity» відправила 144 двадцятитонні вантажівки з допомогою до України.

Утім, Галина та Олександр не забувають і про те, що вони ресторатори, і годують українських військових, які проходять навчання у Великій Британії. Так, у своєму дописі в соціальній мережі «Фейсбук» Генеральний штаб Збройних сил України висловив подяку ресторатції за частування українських військових борщем, салом та випічкою й смаколиками, «...за якими військові сумували у Британії» [13].

Вдалим прикладом самоорганізації та згуртованості українців задля допомоги Україні й іншим українцям стала «Українська організація допомоги у Грінвічі» («Ukrainian Support Greenwich»). «В уряді чесно сказали, що не знають, як

організувати допомогу для новоприбулих, тому запропонували зробити свою організацію, а вони її профінансують», – згадує Оксана – українка родом із Житомирщини, яка створила зазначену волонтерську організацію [6]. Волонтери визначають потреби кожної новоприбулої родини (на момент інтерв'ю в місті проживало 770 переселенців) і надають широкий спектр підтримки, включаючи допомогу з оформленням банківських рахунків, записом на курси англійської мови, подачею документів на отримання дозволу на проживання (BRP), оформленням соціальних виплат, записом до медичних закладів, влаштуванням дітей до дитячих садків чи шкіл, а також складанням резюме [6].

Для прискорення інтеграції українців та їхньої активної участі в житті діаспори в соціальних мережах, зокрема у групах в соціальній мережі «Facebook», організація поширює інформацію про різноманітні події. Наприклад, у групі «Євро Майдан Лондон / Euro Maidan London» [12] закликають брати участь у мітингах на підтримку України та робити внески на потреби ЗСУ. Також проводяться спеціальні зустрічі з новоприбулими, спрямовані на вивчення англійської, надання психологічної чи інформаційної підтримки. Необхідно зазначити, що така форма волонтерства є досить поширеною. Так, для знайомства та налагодження контактів між новачками щоп'ятниці о 14-й годині в лондонському «Lloyd Park» волонтери влаштовують пікніки. Такі заходи зазвичай ініціюють українці, які вже довго живуть у країні та прагнуть полегшити адаптацію для інших. «Спочатку мені було дуже важко, бо працюю 5–6 днів на тиждень. Я змушена була урізати години праці на своїй роботі та взяти цей проєкт. Офіційно працюю на ньому три дні, хоч займає він усі 5 робочих днів», – ділиться своїми враженнями Оксана [6].

Слід зауважити, що українці у Великій Британії волонтерять не лише через великі організації. Волонтерство в цій країні має масовий характер. Наприклад, Михайло

Фірман із Тернопільщини, який зустрів у Бірмінгемі свою майбутню дружину – Каріну з Латвії. Михайло працює викладачем, а Каріна піклується про сім'ю. У них уже троє дітей. На майданчику перед бібліотекою їхнє місце – одне з найпомітніших: вони торгують українськими сувенірами. Багато з них Каріна створює власноруч, а частину привозять друзі з України. Невеликий заробіток подружжя спрямовує на підтримку Збройних сил України. Михайло переконаний, що навіть маленькі внески мають значення, адже «океан складається з крапель». Він заснував у соціальних мережах групу, яка об'єднала понад 200 учасників. На мітингах завжди лунає Гімн України, діти виконують танці, а всі разом співають українських пісень [7].

Вікторія Кіосе, одеситка, яка за мирного життя була директоркою загальноукраїнського конкурсу краси «Міс Україна», після початку широкомасштабного вторгнення опинилася в Лондоні, де розпочала своє волонтерське життя. Вона брала участь у безлічі різноманітних акцій і мітингів, використовуючи свою аудиторію в соціальних мережах, проводила інформаційні кампанії, самостійно та разом з «Women Fight For Ukraine», привертаючи увагу до важливих і болючих для України тем та збираючи кошти на допомогу ЗСУ й підтримуючи брата, який воював на східному фронті. На жаль, її брат загинув. Вікторія зустрічалася з Борисом Джонсоном і членами Британського парламенту, брала участь в пікетах перед російським посольством та маршах на підтримку України, і зараз вона веде свій youtube-канал, де обговорює актуальні питання волонтерства, допомоги фронту, новини України і світу [20].

Наталя, яка пережила блокаду Чернігова, холод, відсутність світла й води, за напоянням сина, який із перших днів повномасштабного вторгнення пішов добровольцем до Збройних сил України, у 70 років опинилася в Бірмінгемі. У свої роки пані Наталя виявилася надзвичайно активною.

Щонеділі вона виступала перед громадою в церкві, розповідаючи правду про жахи війни та жорстокість агресора. З її ініціативи при церкві створили Центр підтримки українців. Щопонеділка тут збираються переселенці, для яких громада влаштовує зустрічі з чиновниками, що консультують із різних питань, та роботодавцями, які пропонують роботу. Протягом тижня містяни приносять до церкви речі для нужденних, а щонеділі – яблука, овочі, смаколики. Пані Наталя завжди приходиться раніше, щоб розкласти печиво й тістечка, погостувати гостей чаєм чи кавою, поспілкуватися з новоприбулими, провести екскурсії та допомогти їм адаптуватися [7].

Усі українські ресторати у Великій Британії, про які є хоч якась інформація, також збирають та перераховують кошти на допомогу Україні – армії і українцям, які її потребують. Наприклад, ресторан «Дністер» 10 січня 2025 року проводив благодійний концерт Юліка – ексучасника гурту «DZIDZIO» [16], а 11 грудня 2024 року – благодійний аукціон на табір «Діти героїв» та збір коштів на Армію SOS [16].

Сотні тисяч фунтів стерлінгів зібрала Юрій Ковриженко та Ольга Цибітовська на понад 20 благодійних заходах із всесвітньо-відомими рестораторами, такими як Джеймі Олівер, Том Кітчин та Джейсон Атертон, і забрали понад 500 тис. фунтів. Прикметним є те, що весь персонал ресторану – вимушені переселенці з України [28].

«Cream Dream Café», власницею якого є українка Єлизавета Татарина, також організовує та приймає благодійницькі й волонтерські заходи. Так, 5 січня 2025 року в приміщенні кафе проводився майстер-клас із бісероплетіння силанки «Sylianka Workshop» із майстринею Катериною Логвиненко. Окрім популяризації старовинного традиційного мистецтва, усі кошти від продажу квитків були спрямовані на придбання машини швидкої допомоги для Сум [24].

У свою чергу український ресторан «Ole Kyiv» проводив благодійний концерт на

закупівляю дронів для 59-ї окремої мотопіхотної бригади [17], а «Український сонях» робить велику пожертву в межах заходу «Культура проти війни» («Culturevs War»), який відбувся в Бірмінгемі [21].

І звісно ж, дуже потужну волонтерську й благодійницьку роботу проводить Союз українців у Великій Британії (СУБ), як інформаційну, так і щодо підтримки українських шкіл, місцевих осередків, проведення українських заходів та політичних зібрань, а також щодо збору коштів та гуманітарних вантажів для України та українців. Одним із таких прикладів можна назвати «Толоку» зі збору коштів для України, яку провів СУБ 29 березня 2025 року в Лондоні [19]. Це був День української кухні, живої музики, мистецтва і промислів зі збором коштів.

Позитивним явищем є те, що Посольство України у Великій Британії активно допомагає у проведенні благодійних заходів українськими волонтерськими організаціями в цій країні. Так, на офіційній сторінці дипломатичної установи в соціальній мережі «Фейсбук» систематично оприлюднюється багато новин про зустрічі з волонтерами, українськими музикантами, представниками діаспори, участь у мітингах, що проводять волонтерські організації, тощо [18].

Згідно зі «Світовим рейтингом благодійності» (дослідження, яке щорічно проводиться британською благодійною організацією «Charities Aid Foundation») у 2014 році (за дослідженням, яке проводилося у 2013 році – тобто до «Євромайдану» та до російської агресії) Україна посідала 103 місце [31]. Сьогодні в цьому рейтингу посідає шосте місце [30], одразу за Сполученими Штатами Америки.

У цьому контексті слід зазначити, що інститут волонтерства, який вдосконалювався роками із часів ще першого Майдану 2004 року, дає змогу «заповнювати вакуум» на тому полі, де держава, як зазначалося вище, з різних причин була й залишається в умовах цієї війни не в змозі повною мірою виконувати свої функції – від безпекових

питань до соціальних. Цей феномен, без перебільшення, – світового масштабу. Він швидко поширився у світі завдяки українській діаспорі, людям доброї волі та сучасним цифровим технологіям.

Тому сучасний український волонтерський рух фактично став механізмом, який допомагає оперативно спрямувати обсяги потрібної гуманітарної, військової, медичної та іншого роду допомоги саме тим, кому вона необхідна безпосередньо. Надання харчових продуктів, предметів першої потреби, ліків – усе це систематично передавалося, зокрема і з-за кордону, постраждалим на місця. Також надавалася й надається підтримка місцевим адміністраціям, комунальним службам – від пального до засобів індивідуального захисту для працівників. Волонтери піклуються і про вимушених переселенців, а українські оборонці стабільно отримують амуніцію, воєнне приладдя, техніку та інші необхідні речі.

Війна згуртувала українців. Недостатня готовність державних інституцій до викликів сьогодення привела до самоорганізації українців, яка набула загальнонаціонального масштабу. Сьогодні волонтерство і благодійність стали «візитівкою» українців (і не лише в Україні, але й в усьому світі), ідентифікаційною рисою українців. Мало того, згуртованість і завзятість українців у Великій Британії надихає також місцевих мешканців. Вони активно долучаються до благодійних ініціатив українців та генерують свої: організовують благодійні ярмарки, збирають потрібні речі та роблять пожертви. Велика Британія і на державному рівні – серед лідерів у допомозі Україні, і пропагує це серед населення країни.

Висновки. Отже, волонтерство серед українських переселенців до Великої Британії є поширеною соціокультурною практикою. Проте сьогодні, на відміну від мирних часів, дещо зміщена ієрархія етноідентифікаційних маркерів. Належність до українства на особистісному рівні визначається не тим, наскільки індивід залучений

у традиційну культуру (готує страви національної кухні, дотримується свят, носить вишиванку тощо), а насамперед активною громадянською позицією, причетністю до захисту Батьківщини. Українець може не жити в Україні, але допомагати своїй державі з-за кордону, зберігаючи таким чином зв'язок із Батьківщиною. Тому можна висунути гіпотезу, що волонтерство стало важливим маркером національної ідентичності українців за кордоном та навіть більше – новітньою етноідентифікацією практикою. Адаже бажання допомогти своїй Батьківщині вистояти й перемогти у війні переконливо свідчить про національну ідентифікацію. Від касок і дронів до танків і супутників – українці по всьому світу скидаються на перемогу мільярдами гривень. Британські українці – не виняток.

Частина волонтерських проєктів патрунується «старими» діаспорними організаціями, зокрема Союзом Українців у Великій Британії, а також Українською греко-католицькою церквою, однак багато ініціатив і проєктів зароджується стихійно завдяки високому рівню самоорганізації україн-

ців. Основними напрямками волонтерства з-поміж британських українців є допомога новоприбулим українцям: матеріальна, інформаційна та психологічна, збір та передача гуманітарної допомоги в Україну, а також допомога ЗСУ.

Оскільки більшість українських благодійних проєктів у Великій Британії є стихійними, то ступінь організації взаємодії між ними доволі низький. Зазвичай взаємодія має обмежений характер у територіальному та часовому вимірах (окрім проєктів, що патронуються «старою діаспорою» зі значною кількістю філій). Водночас на локальному рівні, у великих містах, особливо в Лондоні, волонтерські організації працюють у тісній взаємодії, організуючи масштабні проєкти.

Українське посольство у Великій Британії активно співпрацює з волонтерськими організаціями по всій країні – як з українськими, так і з місцевими. Тема волонтерства з-поміж українських мігрантів, зокрема, у Великій Британії, є актуальною в українській науковій соціогуманітаристиці й потребує подальших досліджень.

Джерела та література

1. Головка О. Волонтерство в Україні: історико-правовий аспект. *Право і Безпека*. 2023. № 2. С. 9–18. DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2023.2.01>. URL : http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&S21P03=FILA=&S21STR=Pib_2023_2_3 (дата звернення 18.04.2025).
2. Горелов Д., Корнієвський О. Волонтерський рух: світовий досвід та українські громадянські практики. Аналітична доповідь / Центр економічної стратегії. НІСД. 2015. 36 с. URL : <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2015-02/volonter-697e4.pdf> (дата звернення 18.04.2025).
3. Етнографічний образ сучасної України. Корпус експедиційних фольклорно-етнографічних матеріалів. Т. 12. Культура повсякдення часів російсько-української війни / [голов. ред. Г. Скрипник] ; НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. Київ, 2024. 848 с.
4. Крикун Ю. Актуалізація звичаїв взаємодопомоги в умовах війни (за матеріалами усної історичних свідчень 2022–2024 рр.). *Народознавчі зошити*. 2024. № 4 (178). DOI <https://doi.org/10.15407/nz2024.04.865>. URL : <https://nz.lviv.ua/archiv/2024-4/17.pdf> (дата звернення 18.04.2025).
5. Кухаренко Р. Українці у Великій Британії. *Всеукраїнська інформаційно-аналітична щомісячна газета «Міграція»*. 01.04.2016. URL : <https://migraciya.com.ua/news/ukrainian-abroad/ukran-u-velikj-britan/> (дата звернення 18.04.2025).
6. Мартиненко Ю. Українська Велика Британія: як українці допомагають співвітчизникам адаптуватися в країні. *Евакуація.city*. 18.08.2022. URL : <https://evacuation.city/articles/229714/ukrainska-velika-britaniya-yak-ukraincidopomagayut-spivvitcziznikam-adaptovuvatisya-v-kraini> (дата звернення 18.04.2025).

7. Миргородська Т. Кілька коротких історій про життя українців у Великій Британії. *Pro.te.ua*. 19.11.2022. URL : https://pro.te.ua/2022/11/19/kilka-korotkyh-istorij-pro-zhyttya-ukrayintsiv-u-velykij-brytaniyi/#google_vignette (дата звернення 18.04.2025).

8. Офіційна інтернет-сторінка організації «UK Ukrainian Community». URL : <https://uk.ukrainian.community/> (дата звернення 18.04.2025).

9. Офіційна інтернет-сторінка організації «Ukraine UK Unity». URL : <https://www.ukraineukunity.com/> (дата звернення 18.04.2025).

10. Офіційна інтернет-сторінка організації «Women Fight for Ukraine». URL : <https://www.womenfight4ua.com/> (дата звернення 18.04.2025).

11. Офіційна сторінка організації «Women Fight for Ukraine» в соціальній мережі «Фейсбук». 12.01.2025. URL : https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=pfbid0HcZZWByBs8stoUEJytEftGaxatEEFM31N2dekKu6UBNHYaGjjJE4vXPgQRecvQVrl&id=100095440897310 (дата звернення 18.04.2025).

12. Офіційна сторінка в соціальній мережі «Фейсбук» організації «London Euromaidan». URL : <https://www.facebook.com/groups/EuroMaidanLondon> (дата звернення 18.04.2025).

13. Офіційна сторінка Генерального штабу ЗСУ в соціальній мережі «Фейсбук». 10.06.2024. URL : <https://www.facebook.com/GeneralStaff.ua/posts/pfbid02SU4o77hMkKU4ZaVPVu5weqRniEuVzQpnVNbhTz4u5ZuJgKNGYqce95QD8Vv7qfNRI> (дата звернення 18.04.2025).

14. Офіційна інтернет-сторінка проекту «Український центр підтримки». URL : <https://www.ukrainianwelcomescentre.org/> (дата звернення 18.04.2025).

15. Офіційна інтернет-сторінка проекту «Prosperity Centre for Humanitarian Aid Hub for Ukraine». URL : <https://www.londonforukraine.org/> (дата звернення 18.04.2025).

16. Офіційна сторінка ресторану «Дністер» у соціальній мережі «Фейсбук». 06.01.2025. URL : <https://sal.li/53a26b7> (дата звернення 18.04.2025).

17. Офіційна сторінка ресторану «Ole Kyiv» у соціальній мережі «Фейсбук». 30.08.2024. URL : <https://sal.li/12Bf077> (дата звернення 18.04.2025).

18. Офіційна сторінка в соціальній мережі «Фейсбук» Посольства України у Великій Британії та Північній Ірландії. URL : <https://www.facebook.com/ukraine.in.uk> (дата звернення 17.04.2025).

19. Офіційна сторінка у соціальній мережі «Фейсбук» Союзу українців у Великій Британії. 19.03.2025. URL : <https://www.facebook.com/events/652213507218902/> (дата звернення 18.04.2025).

20. Сторінка в соціальній мережі «Фейсбук» Вікторії Кіосе. URL : <https://www.facebook.com/vika.kiose> (дата звернення 18.04.2025).

21. Сторінка в соціальній мережі «Фейсбук» Cathy Clements. 30.06.2024. URL : <https://sal.li/42E4Ba4> (дата звернення 18.04.2025).

22. Сушко В. Сучасне волонтерство як традиційна практика української народної культури. *Матеріали до української етнології*. 2023. № 22 (25). С. 51–56. DOI : <https://doi.org/10.15407/mue2023.22.051> URL : <https://mue.etnolog.org.ua/2023-rik/22-25/2472-samoorganizatsiya-ukrayinskoyi-lyudnosti-tradytsiyni-ta-suchasni-vuyavy/5562-suchasne-volonterstvo-iak-tradytsiina-praktyka-ukrainskoi-narodnoi-kultury> (дата звернення 18.04.2025).

23. Таран О. Вінниця як волонтерський хаб: самоорганізація громадян в умовах широкомасштабного вторгнення росіян. *Матеріали до української етнології*. 2023. № 22 (25). С. 57–63. DOI : <https://doi.org/10.15407/mue2023.22.057>. URL : <https://mue.etnolog.org.ua/2023-rik/22-25/2472-samoorganizatsiya-ukrayinskoyi-lyudnosti-tradytsiyni-ta-suchasni-vuyavy/5564-vinnytia-iak-volonterskyi-khab-samoorganizatsiia-hromadian-v-umovakh-shyrokomasshtabnoho-vtorhnennia-rosiian> (дата звернення 18.04.2025).

24. Телеграм-канал «Ukrainian Events in London (Українські події в Лондоні)». 05.01.2025. URL : <https://t.me/ukrainianlondon/1333> (дата звернення 18.04.2025).

25. Центр економічної стратегії. Українські біженці після трьох років за кордоном. Четверта хвиля дослідження. URL : https://ces.org.ua/refugees_fourth_wave/ (дата звернення 18.04.2025).

26. Центр економічної стратегії. Що мотивує українців залишатися в Україні. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=BT4WZBRpF88&t=7954s> (дата звернення 18.04.2025).

27. Чайка І. Волонтерство: сутність феномена та особливості його функціонування в сучасній Україні. *Грані*. 2017. Т. 20. № 7 (147). С. 72–79. DOI : https://www.researchgate.net/publication/320204414_Volonterstvo_sutnist_fenomena_ta_osoblivosti_jogo_funkcionuvanna_v_sucasnij_Ukraini (дата звернення 18.04.2025).

28. Lemonade.style. Велика «Mriya»: український шеф-кухар відкриває ресторан у Лондоні. *Lemonade.style*. 05.07.2022. URL : <https://sal.li/75f1b72> (дата звернення 18.04.2025).

29. Triciade Courcy Ling, Ukrainian Couple Turn London Restaurant into Donations Hub. *bbc.com*. URL : <https://www.bbc.co.uk/news/uk-england-london-60664874> (дата звернення 18.04.2025).

30. World Giving Index. Tracking Global Trends in Generosity. URL : <https://www.cafonline.org/insights/research/world-giving-index> (дата звернення 18.04.2025).

31. World Giving Index 2014. A Global View of Giving Trends. November 2014. URL : https://www.cafonline.org/docs/default-source/research-archive/giving-around-the-world/world-giving-index-reports/caf_wgi_2014_pdf.pdf (дата звернення 18.04.2025).

References

1. HOLOVKO, Oleksandra. Volunteering in Ukraine: Historical-Legal Aspect. *Law and Safety*, 2023, no. 2, pp. 9–18. DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2023.2.01> [online] [viewed 18 April 2025]. Available from: http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=Pib_2023_2_3https://niss.gov.ua/sites/default/files/2015-02/volonter-697e4.pdf [in Ukrainian].

2. HORIELOV, D., KORNIIEVSKYI, O. Volunteer Movement: World Experience and Ukrainian Civic Practices. Analytical Report. *Center for Economic Strategy. National Institute of Strategic Studies*. Kyiv, 2015, 36 pp. [online] [viewed 18 April 2025]. Available from: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2015-02/volonter-697e4.pdf> [in Ukrainian].

3. SKRYPNYK, Hanna, ed.-in-chief. *Ethnographic Image of Modern Ukraine. Corpus of the Expeditionary Folklore and Ethnographic Sources*. Vol. 12. Culture of Everyday Life during the Russian-Ukrainian War. National Academy of Sciences of Ukraine, M. Rylskiy Institute of Art Studies, Folkloristics and Ethnology. Kyiv, 2024, 848 pp. [online] [viewed 18 April 2025]. Available from: <https://www.etnolog.org.ua/pdf/stories/spadshchyna/2024/culture.pdf> [in Ukrainian].

4. KRYKUN, Yuliia. Actualization of Customs of Mutual Support During the War (Based on Oral History Testimonies of 2022–2024). *The Ethnology Notebooks*, 2024, no. 4 (178) [online] [viewed 18 April 2025]. DOI: <https://doi.org/10.15407/nz2024.04.865> Available from: <https://nz.lviv.ua/archiv/2024-4/17.pdf> [in Ukrainian].

5. KUKHARENKO, Roman. Ukrainians in Great Britain. *All-Ukrainian Informational and Analytical Monthly Newspaper "Migration"*. April 01, 2016 [online] [viewed 18 April 2025]. Available from: <https://migraciya.com.ua/news/ukrainian-abroad/ukran-u-velikij-britan/> [in Ukrainian].

6. MARTYNENKO, Yuliia. Ukrainian Great Britain: How Ukrainians Help Compatriots to Adapt in the Country. *Evacuation.city*. August 18, 2022 [online] [viewed 18 April 2025]. Available from: <https://evacuation.city/articles/229714/ukrainska-velika-britaniya-yak-ukrainci-dopomagayut-spivvitchiznikam-adaptovuvatisya-v-kraini> [in Ukrainian].

7. MYRHORODSKA, Tetiana. A Few Short Stories about the Life of Ukrainians in Great Britain. *Pro.te.ua*. November 19, 2022 [online] [viewed 18 April 2025]. Available from: https://pro.te.ua/2022/11/19/kilka-korotkyh-istorij-pro-zhyttya-ukrayintsiv-u-velykij-brytaniyi/#google_vignette [in Ukrainian].

8. *Official Website of «UK Ukrainian Community» Organization* [online] [viewed 18 April 2025]. Available from: <https://uk.ukrainian.community/> [in Ukrainian].

9. *Official Website of «Ukraine UK Unity» Organization* [online] [viewed 18 April 2025]. Available from: <https://www.ukraineukunity.com/> [in Ukrainian].

10. *Official Website of «Women Fight for Ukraine» Organization* [online] [viewed 18 April 2025]. Available from: <https://www.womenfight4ua.com/> [in English].

11. *Official Facebook Page of «Women Fight for Ukraine» Organization*. January 12, 2025 [online] [viewed 18 April 2025]. Available from: https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=pfbid0HcZZWByBs8stoUEJyEftGaxatE EFM31N2dekKu6UBNHYaGijE4vXPgQRecvQVrl&id=100095440897310 [in English].

12. *Official Facebook Page of «London Euromaidan» Organization* [online] [viewed 18 April 2025]. Available from: <https://www.facebook.com/groups/EuroMaidanLondon> [in English].

13. *Official Facebook Page of the General Staff of the Armed Forces of Ukraine*. June 10, 2024 [online] [viewed 18 April 2025]. Available from: <https://www.facebook.com/GeneralStaff.ua/posts/pfbid02SU4o77hMkKU4ZaVPVuSweqRniEuVzQpnVNbhTz4uSzuJgKNGYqqe95QD8Vv7qfNRI> [in Ukrainian].

14. *Official Website of «The Ukrainian Welcome Centre»* [online] [viewed 18 April 2025]. Available from: <https://www.ukrainianwelcomecentre.org/> [in English].

15. *Official Website of «Prosperity Centre for Humanitarian Aid Hub for Ukraine» Project* [online] [viewed 18 April 2025]. Available from: <https://www.londonationsforukraine.org/> [in English].

16. *Official Website of «Dnister» Restaurant in the Facebook Social Network*. 06.01.2025 [online] [viewed 18 April 2025]. Available from: <https://salo.li/53a26b7> [in Ukrainian].

17. *Official Facebook Page of «Ole Kyiv» Restaurant*. 30.08.2024 [online] [viewed 18 April 2025]. Available from: <https://salo.li/12Bf077> [in Ukrainian].

18. Official Facebook Page of the Embassy of Ukraine to the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland [online] [viewed 18 April 2025]. Available from: <https://www.facebook.com/ukraine.in.uk> [in Ukrainian].
19. Official Facebook Page of the Association of Ukrainians in Great Britain. 19.03.2025 [online] [viewed 18 April 2025]. Available from: <https://www.facebook.com/events/652213507218902/> [in English].
20. Facebook Page of Victoria Kiose [online] [viewed 18 April 2025]. Available from: <https://www.facebook.com/vika.kiose> [in Ukrainian].
21. Facebook Page of Cathy Clements. 30.06.2024 [online] [viewed 18 April 2025]. Available from: <https://saloli/42E4Ba4> [in English].
22. SUSHKO, Valentyna. Modern Volunteering as a Traditional Practice of Ukrainian Folk Culture. *Materials to Ukrainian Ethnology*, 2023, no. 22 (25), pp. 51–56. DOI: <https://doi.org/10.15407/mue2023.22.051> [online] [viewed 18 April 2025]. Available from: <https://mue.etnolog.org.ua/2023-rik/22-25/2472-samoorhanizatsiya-ukrayinskoyi-lyudnosti-tradytsiyni-ta-suchasni-vyyavy/5562-suchasne-volonterstvo-iak-tradytsiina-praktyka-ukrainskoi-narodnoikultury> [in Ukrainian].
23. TARAN, Olena. Vinnytsia as a Volunteer Hub: The Citizens' Self-Organization in the Conditions of a Large-Scale Russian Invasion. *Materials to Ukrainian Ethnology*, 2023, no. 22 (25), pp. 57–63. DOI: <https://doi.org/10.15407/mue2023.22.057> [online] [viewed 18 April 2025]. Available from: <https://mue.etnolog.org.ua/2023-rik/22-25/2472-samoorhanizatsiya-ukrayinskoyi-lyudnosti-tradytsiyni-ta-suchasni-vyyavy/5564-vinnytsia-iak-volonterskyi-khab-samoorhanizatsiia-hromadian-v-umovakh-shyrokomasshtabnoho-vtorhennia-rosiian> [in Ukrainian].
24. «Ukrainian Events in London» Telegram Channel. 05.01.2025 [online] [viewed 18 April 2025]. Available from: <https://t.me/ukrainianlondon/1333> [in Ukrainian].
25. ANON. Ukrainian Refugees after Three Years Abroad. Fourth Wave of Research. *Center for Economic Strategy* [online] [viewed 18 April 2025]. Available from: https://ces.org.ua/refugees_fourth_wave/ [in Ukrainian].
26. ANON. What Motivates Ukrainians to Stay in Ukraine. *Center for Economic Strategy* [online] [viewed 18 April 2025]. Available from: <https://www.youtube.com/watch?v=BT4WZBRpF88&t=7954s> [in Ukrainian].
27. CHAIKA, Iryna. Volunteerism: Essence of the Phenomenon and Peculiarities of Its Functioning in Modern Ukraine. *Hrani*, 2017, vol. 20, no. 7 (147), pp. 72–79. DOI: 10.15421/171798 [online] [viewed 18 April 2025]. Available from: https://www.researchgate.net/publication/320204414_Volonterstvo_sutnist_fenomena_ta_osoblivosti_jogo_funkcionuvanna_v_suchasni_Ukraini [in Ukrainian].
28. ANON. Great «Mriya»: Ukrainian Chef Opens a Restaurant in London. *Lemonade.style*. 05.07.2022 [online] [viewed 18 April 2025]. Available from: <https://saloli/75f1b72> [in Ukrainian].
29. Tricia de Courcy Ling. Ukrainian Couple Turn London Restaurant into Donations Hub. *bbc.com* [online] [viewed 18 April 2025]. Available from: <https://www.bbc.co.uk/news/uk-england-london-60664874> [in English].
30. ANON. *World Giving Index. Tracking Global Trends in Generosity* [online] [viewed 18 April 2025]. Available from: <https://www.cafonline.org/insights/research/world-giving-index> [in English].
31. ANON. *World Giving Index 2014. A Global View of Giving Trends. November 2014* [online] [viewed 18 April 2025]. Available from: https://www.cafonline.org/docs/default-source/research-archive/giving-around-the-world/world-giving-index-reports/caf_wgi_2014_pdf.pdf [in English].

Отримано / Received 05.05.2025

Рекомендовано до друку / Recommended for publishing 03.06.2025